

Selkokieltä opetukseen

28.4.2021

Kouluttaja:
Henna Kara
henna.kara@kvl.fi
@hennakara

Ohjelma

14.00–14.15 selkokuvat

14.15–15.00 selkokieline puhe ja vuorovaikutus

15.00–15.10 tauko

15.10–15.45 selkokieline puhe ja vuorovaikutus

15.45–16.00 palaute ja loppukeskustelu

Mitä kuvassa on?

Vältä outoja kuvakulmia ja suosi normaalia perspektiiviä.

Mitä kuvissa on? Hahmottuuko koko oikein, kun kuvat ovat rinnakkain?

Miten kuvan hahmottamiseen vaikuttaa värien vaihtaminen mustavalkoiseksi?

Jos kuvassa on runsaasti yksityiskohtia, varmista, että kuvan koko on riittävä niiden erottamiseen.

Mitä kuvaa käyttäisit selkomateriaalissa? Miksi?

Kamran Audinov / Freepik

Kuvat: Pixabay

Diana Grytsku / Freepik

Symbolit voivat olla vaikeita

- käytä symboleita harkiten
- arvioi, onko symboli yleisesti tunnettu (esimerkiksi hymiöt, peukalo ylös tai alas, sydän)
- mieti, tunnistetaanko symboli ja sen merkitys (nuotti = musiikki, ZZZZ = uni, pääkallo = vaarallinen aine)
- käytä symboleita taiton rytmittäjinä tai tärkeiden asioiden korostajina

Mikä paistinpannu on mielestäsi selkein? Miksi?

4. Ota paistinpannu
ja laita se liedelle.
Laita pannulle ruokalusikallinen rasvaa.

4. Ota paistinpannu
ja laita se liedelle.
Laita pannulle ruokalusikallinen rasvaa.

4. Ota paistinpannu
ja laita se liedelle.
Laita pannulle ruokalusikallinen rasvaa.

Kuvan teksti: Ota paistinpannu ja laita se liedelle.
Laita pannulle ruokalusikallinen rasvaa.
(Kuva Leija 5/2020)

Vinkit jakoon!

Jos tarvitset kuvia opetukseesi,
mitä kuvalähteitä käytät?

Vinkkaa chatissä.

Vinkit chatissä

- Pixabay <https://pixabay.com/fi/>
- Unsplash <https://unsplash.com/>

Kuvalähdevinkki: Papunetin kuvapankki

- erilaisia piirroskuvia, mustavalkoisia Sclera-piktogrammeja, tukiviittomakuvia ja valokuvia
- Kuvia saa käyttää vapaasti kaikkiin epäkaupallisiin tarkoituksiin, kunhan kuvien alkuperäinen lähde on mainittu.
- <http://papunet.net/materiaalia/kuvapankki/>

Selkokielineen puhe ja vuorovaikutus

Tärkeintä on asenne:
halu ymmärtää ja tulla ymmärretyksi

Tukea selkokielellä puhumiseen

www.selkokeskus.fi

KÄYTÄ SELKOKIELTÄ!

Pikaopas selkokieeliseen kommunikointiin

- Pikaopas selkokieeliseen kommunikointiin
- 12 askelta selkokielellä opettamiseen

Keskustellaan

väittely

kasvatuskeskustelu

luento

palautekeskustelu

rupattelu

haastattelu

istunto

kehityskeskustelu

kokous

luokkahuonekeskustelu

neuvottelu

arkikeskustelu

kuulustelu

kuuleminen

puhelinkeskustelu

Jokaisella on taitoja ja haasteita vuorovaikutuksessa

Taitoja:

- Olen hyvä selittämään vaikeita sanoja tai asioita.
- Olen suorasukainen ja uskallan puhua vaikeistakin asioista.
- Osaan vaihtaa puhetapaani tarpeen vaatiessa.
- En jää hiljaiseksi vaativissakaan tilanteissa.
- Olen hyvä kuuntelija, en täytä joka tilannetta omalla puheellani.
- En hämmenny eriävistä mielipiteistä.

Haasteita:

- Minun on vaikea sietää hiljaisuutta.
- Olen epävarma selittäessäni vaikeita sanoja tai asioita.
- Olen kärsimätön, saatan hermostua, jos joku jankuttaa.
- Vieraiden ja outojen ihmisten kanssa keskustelu jännittää minua.
- Minun on usein vaikea keksiä mitään sanottavaa.
- Hermostun hitaisiin puhujiin.

Kieli keskusteluun osallistumisen tukena

1. Puhekumppanin orientoiminen tilanteeseen ja keskustelun olosuhteiden huomioiminen
2. Puhekumppanin kohtaaminen ja läsnäolo
3. Etenemisjärjestys, vuorottelu
4. Selkokielisen puheen keinot
5. Ymmärryksen tarkistaminen ja puheen korjaamisen keinot

1. Orientoiminen

- Poista tarpeettomat häiriötekijät: taustääänet voivat häiritä ymmärtämistä.
- Sanoita tilannetta: mitä on tarkoitus tehdä tai mistä aiheesta puhua.
- Mieti, mitä voit käyttää orientoimisen tukena: kuvat, esineet, tarvikkeet.
- Jos tilanteeseen sopii, kirjaa näkyville, mitä tehdään ja missä järjestyksessä.
- Kun siirrytään tekemisestä toiseen, kerro, mitä seuraavaksi tapahtuu.

Jaetaan vinkkejä ryhmissä!

Onko sinulla joitain vakiintuneita tapoja

- miten aloitat opetustilanteen
- miten siirryt uuteen asiaan tai tekemiseen?

Jaa vinkkisi muille.

Valitkaa ryhmästäanne yksi kirjuri.

Valmistautukaa nostamaan yksi vinkki yhteiseen keskusteluun.

Ryhmien vinkkejä chatistä

- käytämme orientaationa johdattelua päivän ohjelmaan ja tekemisiin: päivän osaamistavoitteet ja lukujärjestys
- Mie kysyn usein aamulla jokaiselta opiskelijalta, minkä värinen päivä sinulla on tänään. Kun hän sanoo vaikka keltainen, kysyn miksi. Usein keltainen on ilon väri. Ei olla etukäteen sovittu värien merkitystä.

Ryhmien vinkkejä chatistä

- rutiinit, jokainen päivä aloitetaan samalla tavalla ja samoilla kysymyksillä, esim. mikä päivä tänään on
- siirryttäessä asiasta toiseen, "no niin" tai "nyt tämä tehtävä on valmis"
- kun alkaa uusi asia, aloitetaan katsomalla jotain kuvaa tai videota, kuunnellaan musiikkia
- ei saa olla liian nopea
- asian tuominen lähelle opiskelijoita, esim kysymällä jokaiselta joku kysymys
- ohjaaminen siirtymätilanteissa: Ota kirja jne tai siirrytään, katsotaan, käsillä elehtimällä viestin tukeminen

Ryhmien vinkkejä chatistä

- kuulumiset ja tervetulleeksi toivottaminen (yksilöllisesti)
- asettaudutaan opiskelemaan
- läsnä oleminen oleellista, kuinka viestin opena / ohjaajana olevani läsnä
- opiskelijoiden ehdoilla eteneminen
- positiivisen ilmapiirin luominen
- huomioidaan se, että opiskelijoilla muutakin elämää...tulevat erilaisista tilanteista
- viime kerran kertaus-)
- orientoidutaan aiheeseen
- alussa kerrotaan sisällöt ja mitä, aiheita tähän kuuluu
- tavoitteiden läpikäyminen, mitä ainakin tulisi oppi
- akuinka päivä rakentuu, aikataulut -) struktuuri tulee selkeämmäksi
- merkataan mitä on jo tehty-) kaikki pysyy kartalla " missä mennään"

2. Läsnäolo

- Kuuntele puhekumppaniasi.
- Ilmaise, että haluat olla tässä tilanteessa ja keskustelussa mukana.
- Anna puhekumppanillesi aikaa vastata ja reagoida.
- Rohkaise.

Kuva: Papunetin kuvapankki,
www.papunet.net / Jani Ikonen

3. Tue vuorottelua

- Varmista, että myös luento-osuuksissa on taukoja, joihin opiskelija voi tarttua.
- Tue puheenvuoron ottamista ja siitä luopumista.
- Tue vuorottelua kysymyksillä.

Jaetaan vinkkejä ryhmissä!

- Millaisia keinoja olet käyttänyt etäopetuksessa oppijoiden aktivointiin?

Valitkaa ryhmästäanne yksi kirjuri.
Valmistautukaa nostamaan yksi vinkki yhteiseen keskusteluun.

Ryhmien vinkkejä chatissä

- pienryhmätilat helpottaneet vuorovaikutusta
- kameran käyttö tuo vuorovaikutteisuutta
- aamusta kaikki kokoontuvat yhteen ja sen jälkeen tekemään omia hommiaan, joista sitten lähetetään kuvat opettajille

Erilaisia tapoja kysyä

- **Avoin kysymys** ei sisällä vihjeitä siitä, miten puhekumppanin tulisi vastata. Siksi se lisää vähiten myöntyvyyden riskiä. Se on kuitenkin usein selkokieltä tarvitsevalle liian vaikea.
 - Mistä sinä pidät?
 - Mitä haluaisit tehdä?
- **Vaihtoehtokysymykseen** on helpompi vastata. Vaihtoehtojen määrässä on otettava huomioon puhekumppanin taidot. Joillekin kolme vaihtoehtoa on jo liikaa. Vaihtoehtokysymys lisää jo jonkin verran myöntyvyyden riskiä.
 - Juotko kahvia vai teetä?
 - Haluatko mennä elokuviin vai ravintolaan?
- **Kyllä/ei-kysymys** on helpoin vastata. Se lisää kuitenkin eniten myöntyvyyden riskiä.
 - Juotko kahvia?
 - Mennäänkö elokuviin?

Tuttu asia ensin!

- Mieti, missä järjestyksessä esität asiat.
- Lähde liikkeelle tutusta asiasta.
- Varsinkin toimintaohjeissa kiinnitä huomiota siihen, että viittaat johdonmukaisesti
 - aikaan
 - paikkaan
 - henkilöihin.

Puhu yhdestä asiasta kerrallaan

Lähdetään ajelemaan kohti Turkua tässä miellyttävässä kesäkelissä, vaikka eihän se ehkä sellaisena säilykään, heti teidän syötyänne, kunhan kaikki ovat käyneet vessassa. Niitä on aika monta, ne ovat tuolla nurkan takana, varmaan ehditte ihan hyvin, bussi jo tuolla odottaakin. Niin ja muistakaa ottaa kaikki omat laukut ja muut tavarat mukaan ettei mitään unohdu tänne, niin ja käteistä rahaa on hyvä nostaa myös, bussi lähtee kohta.

Puheen rytmi ja puhenopeus

- Yleensä puheen hidastaminen lisää sen ymmärrettävyyttä.
- Rytmitä puhe sopivaksi kokonaisuuksiksi, muista tauot luonteovissa kohdissa.
- Älä venytä puhetta.

**Mieti omaa luonnollista puherytmiäsi:
oletko nopea vai hidas puhuja?**

4. Selkokielen puheen keinot

Selkokieli on mukautettu

- **sisällöltään**
- **sanastoltaan**
- **rakenteiltaan**

ymmärrettävämmäksi.

Käytä yleistä sanastoa ja selitä uudet sanat

Kuva: Papunetin kuvapankki,
www.papunet.net / Jani Ikonen

Sanojen selittäminen vaatii harjoittelua

- Selitä konkreettisilla sanoilla.
- Anna esimerkkejä, älä selitä liikaa.
- Voit selittää alakäsitteitä käyttämällä:
 - koulutusjärjestelmä: koulut, ammattioppilaitokset ja yliopistot
 - ruoka-aineet: juurekset > porkkanat ja perunat
- Korosta ilmauksesi ydinsisältöjä.

Korosta ja toista

- Toista sana, joka näyttää aiheuttavan vaikeuksia.
- Toistaminen on hyvä tapa korostaa tärkeitä asioita puheessa.
- Varo maneerimaista toistamista, se vaikeuttaa ymmärtämistä.

Käytä ilmeitä, eleitä, kuvia ja esineitä

Vältä vaikeita rakenteita

- Normaali puhekieli on paras puhumisen muoto.
- Ole erityisen tarkkana, jos olet suunnitellut puheenvuoroasi etukäteen. Silloin saatat huomaamattasi puhua enemmän kirjakieltä kuin puhekieltä.

5. Ymmärsinköhän nyt oikein?

Nyt en ihan ymmärtänyt...

- Usein ymmärrysvaikeudet kannattaa myöntää suoraan, vaikka se olisi vaikeaa.
- Jos ymmärrysvaikeuksia on paljon, älä takerru jokaiseen lipsahdukseen. Mieti myös, miten jatkat eteenpäin, jos ongelma ei ratkea.
- Vieraamman ihmisen kanssa ymmärrysvaikeuksia on hankalampi käsitellä kuin tutumman kanssa.
- Ymmärrysvaikeuksien käsittelyyn liittyy toisinaan myös kasvojen menettämisen pelkoa.

Kerrataan vielä

Kirkon ulkomaanavun videolle on koottu
pääkohdat selkokielestä puheesta.

Osallisuus

Osallisuus, tunne yhteisestä keskustelusta, ei ehkä synnykään vuorovaikutuksen sujuvuudesta ja ongelmattomuudesta, vaan kokemuksesta, että kohdattuihin vaikeuksiin ratkaisut löydettiin yhdessä.

(Leealaura Leskelä, 2012)

Kuva: Papunetin kuvapankki,
www.papunet.net / Jani Ikonen

Mikä on seuraava askel?

- Pääsetkö hyödyntämään tämän koulutuksen asioita heti työssäsi?
- Onko selkokirjoittamista mahdollista tehdä aluksi esimerkiksi työparina? Tai saada ainakin kollegalta palautetta?
- Tarvitsetko lisätietoa selkokielestä?

Palaute

Anna palautetta kurssista.

Yhteystiedot

Selkokeskus
Linnoitustie 2 B
02600 Espoo
puhelin (09) 34809 240
selkokeskus@kvl.fi
www.selkokeskus.fi

Ruotsinkieliset palvelut:
LL-center
Nordenskiöldsgatan 18 A
00250 Helsingfors
(09) 4342 3621
ll-center@fduv.fi

Selkokeskus
Facebookissa,
Twitterissä ja
Instagramissa
@Selkokeskus

[Tilaa uutiskirje.](#)